

Andrzej Tadeusz Bonawentura Kościuszko

Urodził się 4 lutego 1746 roku w Mereczowszczyźnie na Polesiu. Jako czwarte dziecko Ludwika i Tekli Kościuszków nie miał zbyt wielkich szans na odziedziczenie ojcowizny, która miała przypaść jego starszemu bratu - Józefowi. Dla Tadeusza pozostawała jednak otwarta droga do kariery wojskowej. Ukończywszy kolegium w Lubieszowie, wstąpił w roku 1765 do nowoutworzonej przez króla Stanisława Augusta Poniatowskiego Szkoły Rycerskiej kształcącej kadry oficerskie. Mimo że ubogi i bez koneksji rodzinnych młody kadet szybko zwrócił na siebie uwagę swoich przełożonych awansując do stopnia chorążego. Uczestnicząc w zorganizowanym dla najlepszych słuchaczy specjalnym kursie inżynierskim otrzymał następnie patent kapitana. Wówczas to wyjechał do Francji, pragnąc dalej kształcić się w najlepszych paryskich szkołach wojskowych. Mimo braku pieniędzy na podjecie regularnych studiów młody Kościuszko radził sobie chodząc na publiczne i prywatne wykłady profesorów. Pięć lat pobytu za granicą dało młodzieńcowi szerokie perspektywy i zrozumienie dla potrzeby zmian i reform niezbędnych w Polsce.

Jednak jego powrót do kraju w roku 1774 okazał się wielkim rozczarowaniem. Polska znajdowała się od dwóch lat pod rozbiorem rosyjsko-prusko-austriackimi, któremu nie mogła

przeciwstawić się zredukowana do 10.000 żołnierzy armia polska. Nie było więc w niej miejsca również dla Kościuszki. Nie znalazł go także w rodzinnym domu, gdzie nieudolnie gospodarzył po śmierci rodziców starszy brat. Gdy na dokładkę spotkał go zawód miłosny, (ojciec jego ukochanej Ludwiki Sosnkowskiej nie chciał bowiem zgodzić się na ubogiego zięcia) Tadeusz postanowił po raz kolejny opuścić kraj.

Wyjechał w roku 1776 do Ameryki Północnej, do Stanów Zjednoczonych, gdzie wziął udział w wojnie o niepodległość. Jako że posiadał wykształcenie inżynieryjne został przez amerykański Kongres awansowany do stopnia pułkownika i otrzymał rozkaz umocnienia Fortu Ticonderoga. Wywiązawszy się ze swojego zadania Polak zajął się budowaniem w pobliżu Saratogi nad rzeką Hudson fortyfikacji, które zatrzymały ostatecznie armię brytyjską. Za szczególne męstwo pod Saratogą otrzymał Kościuszko amerykańskie obywatelstwo i stopień generała brygady.

W roku 1784 powrócił do kraju, gdzie nic się nie zmieniło. Osiadł więc w swoim majątku, Siechnowicach, gdzie prowadził proste i surowe życie. Sytuacja zmieniła się jednak w roku 1791, kiedy to Sejm czteroletni (1788 - 1791) wprowadził zmierzające do poprawy stanu wewnętrznego państwa reformy wojskowe, skarbowe i władzy wykonawczej. 3 maja została także uchwalona nowa konstytucja, na mocy której polska stała się nowoczesną monarchią konstytucyjną. Powołana wówczas Komisja Wojskowa zaczęła rozbudowywać armię, w której brakowało jednak oficerów. Otwarło to przed Kościuszką szansę na karierę wojskową również w Rzeczypospolitej, nie tylko poza jej granicami.

12 października 1789 otrzymał podpisaną przez króla Stanisława Augusta Poniatowskiego nominację na generała majora wojsk konnych, którą przyjął z wielką radością. W kraju jednak doszło do rozłamu. Część szlachty, rozumiejąc pobudki króla i sejmu stanęła po ich stronie, część zaś zawiązała sprzymierzając się z Rosją i carycą Katarzyną II konfederację targowicką, która w efekcie doprowadziła w roku 1792 do II rozbioru Polski. Polscy patrioci postanowili się jednak nie poddawać - rozpoczęli działalność spiskową mającą na celu wywołanie powstania, dzięki któremu kraj uwolniłby się spod obcego zaboru. Podczas wojny z Rosją w 1792 r. Tadeusz Kościuszko otrzymał medal Virtuti Militari za współudział w zwycięstwie pod Zieleńcami; odniósł także sukces jako dowódca w bitwie pod Dubienką. Po przystąpieniu króla do konfederacji targowickiej podał się do dymisji i wyjechał do Galicji, a później do Lipska, który stał się ośrodkiem polskiej emigracji patriotycznej. Przewidziany na wodza powstania wyjeżdżał do Francji, gdzie nadaremnie starał się uzyskać od przywódców rewolucji pomoc dla Polski. Następnie przebywał w Dreźnie, skąd w marcu 1794 r. wyruszył przez Pragę w kierunku Krakowa.

Powstanie, zwane później od nazwiska jego głównego przywódcy Powstaniem Kościuszkowskim, wybuchło 24 marca 1794 roku. Do pierwszej i jednej z najbardziej znanych bitew tego okresu doszło pod Racławicami, gdzie Kościuszko zaatakował i rozbił oddziały generała Tomasowa. Szczególnym męstwem wykazali się wówczas polscy kosynierzy, wojsko chłopskie, których charakterystycznym elementem uzbrojenia była osadzona na sztorc kosa. Na wieść o owym zwycięstwie wybuchło także powstanie pod wodzą Jana Kilińskiego w Warszawie, a kilka dni późnej na Litwie. Jednak w obliczu potężnych armii zaborców zryw polskich patriotów miał nikłe szanse powodzenia. W październiku 1794 pod Maciejowicami wojska Tadeusza Kościuszki poniosły klęskę w starciu z rosyjską armią generała Aleksandra

Suworowa. Kościuszko ranny dostał się do niewoli rosyjskiej i został osadzony w twierdzy Pietropawłowskiej w Petersburgu.

Zwolniony w listopadzie 1796 r. przez cara Pawła I , wyjechał do Stanów Zjednoczonych, gdzie przebywał do 1798 r. Po powrocie do Europy współdziałał w utworzeniu Legionów Polskich we Włoszech. Wezwany przez Napoleona I w 1806 r., jako warunek współpracy z cesarzem postawił uprzednie ogłoszenie przez cesarza deklaracji w sprawie utworzenia Polski, w granicach przedrozbiorowych, z ustrojem wzorowanym na angielskim. Gdy tej deklaracji nie otrzymał, odmówił współpracy.

Tadeusz Kościuszko ostatnie lata życia spędził w Solurze (Szwajcaria), tam zmarł 15 października 1817roku. Po jego śmierci rodacy sprowadzili prochy bohatera i pochowali je w Katedrze na Wawelu w Krakowie, gdzie spoczywają królowie i najwybitniejsi Polacy.